

използват статистическа информация. А посочените знания и умения имат за отправно начало обектът и предметът на статистическите (съвкупностните) изследвания. Наред с това през последните години се публикуваха редица нови разработки в това отношение със съществено, според мен, теоретико-методологическо и практико-приложно значение, които остават извън обсега на внимание (с малки изключения) на статистическата учебна литература, включително и на тази, посветена на емпиричните социологически изследвания, на маркетинговите изследвания и др. Всичко това се явява непосредствен стимул за разискване върху проблематиката относно обекта и предмета на статистическите (съвкупностните) изследвания, както и за изразяване на отношение по някои дискуссионни моменти.

Какво имам предвид?

Един най-общ преглед върху достъпната статистическа литература позволява да се направят някои обобщения относно дефинирането на обекта и предмета на статистическите (съвкупностните) изследвания. Открояват се най-често следните характерни определения:

На **първо място**, дефиницията за обекта на статистическото (съвкупностното) изследване се свързва с масово проявяващите се явления в действителността. В преобладаващата си част още ранните автори на учебна и друга статистическа литература отбелязват, че статистическите (съвкупностните) изследвания имат за обект някакво масово проявление на дадено явление. Например през втората половина на миналия век Ю. Янсон (1891, с.3) споделя мнение, че е необходимо да се разграничават начините на изследване на „простите“ и на „сложните“ явления, като при последните „наблюдението на отделните случаи отстъпва място на наблюдение масово и числено“. Подобен възглед се наблюдава и при А. А. Кауфман (1909, с. 29) който споделя: „статистиката във формален смисъл (т.е. като статистически модел) е изчерпателно **масово** наблюдение...“ (подч. мое). Пак същият автор, като обсъжда възможностите за измерване на обществените явления, се позовава на изтъкнатото от Л. Борткиевич, а именно, че „за да се характеризира едно **масово** явление (подч. мое) трябва да се изяснява от колко отделни случаи се състои то и колко пъти сред съставляващите масовото явление отделни случаи се наблюдава един или друг характерен признак“ (1909, с. 5).

В по-ново време същата постановка се споделя от редица автори. Например Ив. Стефанов и А. Ю. Тотев (1960, с. 2) пишат: „... статистическите изучавания представляват изучавания на масовите проявления на явленията“. Като дискутира върху възможни значения на термина „статистически метод“, К. Гатев (1986, с. 11) подчертава, че „първо, под статистически метод се разбира специфичен подход към разкриване и опознаване на конкретното проявление на статистическите закономерности в масовите явления“. Аналогично е становището на Ив. Съйкова (1994, с. 12): „Съвкупностните изследвания имат за обект масовите явления - демографските процеси, производството, икономическите отношения, различните социални дейности, масовите явления и процеси в областта на естествените науки и другаде“. Подобно гледище се споделя от Д. Радилов в (1989, с 19), от Г. Мишев (1995, с. 13) и др.